

Przystanek historia

<https://przystanekhistoria.pl/pa2/tematy/wrzesien-1939/89129,Przejecie-polskich-wojskowych-internowanych-na-Litwie-i-Lotwie-przez-Zwiazek-Sow.html>

Ze zbiorów BN

ARTYKUŁ

Przejęcie polskich wojskowych internowanych na Litwie i Łotwie przez Związek Sowiecki

OKRES HISTORYCZNY

(1939-1945) II wojna światowa

Autor: JANUSZ WRÓBEL 21.01.2022

W dniach 10-12 lipca 1940 r. pełnomocnik armii litewskiej płk Antanas Jakštas przekazał szefowi Wojsk Konwojowych NKWD, kombrigowi Michaiłowi Kriwence, 4373 internowanych polskich żołnierzy. Od sierpnia do października 1940 r. w

ęące sowieckie zostali wydani także polscy wojskowi internowani na Łotwie.

W wyniku przegranej kampanii wrześniowej, na terytoria Litwy i Łotwy, państw neutralnych w konflikcie, we wrześniu-październiku 1939 r. wycofała się znaczna liczba polskich wojskowych. Na Litwie internowano około 14 tysięcy żołnierzy Wojska Polskiego i Korpusu Ochrony Pogranicza. Później liczba ta stopniowo się zmniejszała, głównie w wyniku ucieczek, ale również oficjalnych wyjazdów do Niemiec i do ZSRS. Na Łotwie internowano 1570 polskich żołnierzy, których liczba również z czasem stopniowo spadała.

4

A=3. 4

INTERNUOTOJO ŽINIŲ LAPAS №013394

1. Pavardė *Adamač*
2. Vardas *Jozef*
3. Tėvų vardas *Michal*
4. Laikinas *major*
5. Pasigėris *lekaris veterinarinis*
6. Gimimo data arba amžius *1888*
7. Tautybė *poliška*
8. Tikyba *ryšių - kat*
9. Ką padarėte daliai ir dalijai, kur pakliūsite laisvą? *O. K. O. M.*
10. Nurodinkite gyvenamą vietą Lietuvos pasienyje: *su Lietuvos pasieniu 1/16*
11. Informacija gimimo Lietuvoje: *Amuza*
12. Kokius turi dokumentus? *Rusų vežimėlis, pasas, keltuvėlis*
13. Kokius pažymėjimus? *Amuza*
14. Ar turite informacijos Lietuvos giminaičių ar pažįstamų, jei taip, tai kas? Nurodyti jų adresus, kur jie gyvena, kaip vadinami, kokius darbus atlieka, kaip ten gyvena, kokius darbus atlieka, kaip ten gyvena, kokius darbus atlieka, kaip ten gyvena.

Atlikite anketą šiuo būdu: *Adamač Jozef*
Pildyti anketą: *1939 m. rugpjūtį 31 d.*
Pildyti anketą: *1939 m. rugpjūtį 31 d.*

1939 m. rugpjūtį 31 d.

Ankieta internovanego w
Kalwarii, przekazanego z Litwy do
ZSRS. Z zasobu IPN

189
189

Słownik nr IV Służbom i oficerom i podoficerom i szeregowym
i szeregowym z 1914 r.

ppor. Władysław Kieczyński	106.por.	Dymowski Władysław
ppor. Władysław Kieczyński	107.por.	Kolator Alfred
ppor. Władysław Kieczyński	108.por.	Kolator Jan
ppor. Władysław Kieczyński	109.por.	Kolator Stanisław
ppor. Władysław Kieczyński	110.por.	Władysław Kieczyński
ppor. Władysław Kieczyński	111.por.	Władysław Kieczyński
ppor. Władysław Kieczyński	112.por.	Władysław Kieczyński
ppor. Władysław Kieczyński	113.por.	Władysław Kieczyński
ppor. Władysław Kieczyński	114.por.	Władysław Kieczyński
ppor. Władysław Kieczyński	115.por.	Władysław Kieczyński
ppor. Władysław Kieczyński	116.por.	Władysław Kieczyński
ppor. Władysław Kieczyński	117.por.	Władysław Kieczyński
ppor. Władysław Kieczyński	118.por.	Władysław Kieczyński
ppor. Władysław Kieczyński	119.por.	Władysław Kieczyński
ppor. Władysław Kieczyński	120.por.	Władysław Kieczyński
ppor. Władysław Kieczyński	121.por.	Władysław Kieczyński
ppor. Władysław Kieczyński	122.por.	Władysław Kieczyński
ppor. Władysław Kieczyński	123.por.	Władysław Kieczyński
ppor. Władysław Kieczyński	124.por.	Władysław Kieczyński
ppor. Władysław Kieczyński	125.por.	Władysław Kieczyński
ppor. Władysław Kieczyński	126.por.	Władysław Kieczyński
ppor. Władysław Kieczyński	127.por.	Władysław Kieczyński
ppor. Władysław Kieczyński	128.por.	Władysław Kieczyński
ppor. Władysław Kieczyński	129.por.	Władysław Kieczyński
ppor. Władysław Kieczyński	130.por.	Władysław Kieczyński

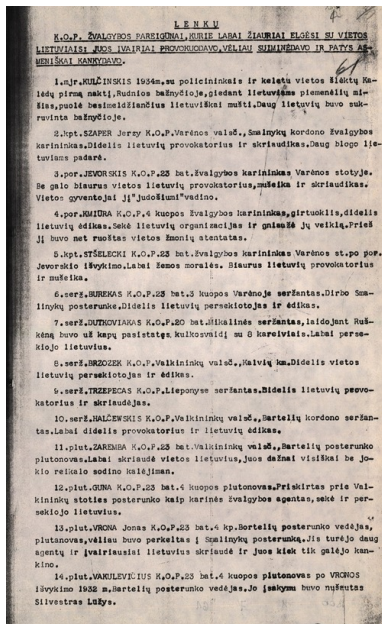
Fragment wykazu polskich wojskowych przekazanych z obozu nr 4 na Litwie do ZSRS. Z zasobu IPN

15	Таргобекий	1914 г. рот. Роговская	301
16	Лонский Александр	Роговской роты	301
17	Полковник	1914 г. рот. Комаровская	302
18	Полковник	1914 г. рот. Комаровская	303
19	Полковник	1914 г. рот. Комаровская	304
20	Полковник	1914 г. рот. Комаровская	305
21	Полковник	1914 г. рот. Комаровская	306
22	Полковник	1914 г. рот. Комаровская	307
23	Полковник	1914 г. рот. Комаровская	308
24	Полковник	1914 г. рот. Комаровская	309
25	Полковник	1914 г. рот. Комаровская	310
26	Полковник	1914 г. рот. Комаровская	311
27	Полковник	1914 г. рот. Комаровская	312
28	Полковник	1914 г. рот. Комаровская	313
29	Полковник	1914 г. рот. Комаровская	314
30	Полковник	1914 г. рот. Комаровская	315
31	Полковник	1914 г. рот. Комаровская	316
32	Полковник	1914 г. рот. Комаровская	317
33	Полковник	1914 г. рот. Комаровская	318
34	Полковник	1914 г. рот. Комаровская	319
35	Полковник	1914 г. рот. Комаровская	320

Fragment wykazu polskich wojskowych przekazanych z obozu nr 4 na Litwie do ZSRS. Z zasobu IPN

Wyjazdy dobrowolne

Od jesieni 1939 r. z Litwy i Łotwy do Niemiec i ZSRS przekazywano żołnierzy, którzy dobrowolnie zgłosili się na wyjazd. Władze Litwy zwolniły również internowanych pochodzących z przekazanej jej przez ZSRS części Wileńszczyzny. Od listopada 1939 r. do lutego 1940 r. do Związku Sowieckiego wyjechało z Litwy 1706, a z Łotwy 111 internowanych żołnierzy. Przekazani do ZSRS podoficerowie i szeregowcy mogli powrócić do swoich miejsc zamieszkania, natomiast oficerowie trafili do obozów NKWD w Kozielsku i Starobielsku. Do Niemiec wyjechało z Łotwy 418 żołnierzy, natomiast z Litwy – ok. 1600 internowanych żołnierzy i policjantów. Repatriowano też z Łotwy na Litwę grupę żołnierzy, którzy pochodzili z przekazanej Litwie części Wileńszczyzny.

**Fragment wykazu internowanych
na Litwie policjantów o żołnierzy
Korpusu Ochrony Pogranicza. Z
zasobu IPN**

Prikaz NKVD SSSR Nr 00806

15 czerwca 1940 r. ZSRS dokonał agresji na Litwę, zaś 17 czerwca armia sowiecka wkroczyła na Łotwę. W

wyniku agresji ZSRS okupował oba te kraje. Państwa te formalnie zachowały suwerenność do początku sierpnia 1940 r., natomiast już w czerwcu 1940 r. drogą zamachu stanu pod osłoną okupacyjnych wojsk sowieckich przejęły w nich władzę rządy prosowieckie.

Od jesieni 1939 r. Litwa i Łotwa przekazywały do Niemiec i ZSRS żołnierzy polskich, którzy dobrowolnie zgłosili się na wyjazd. Przekazani do ZSRS podoficerowie i szeregowcy mogli powrócić do miejsc zamieszkania, oficerowie trafili do obozów NKWD w Kozielsku i Starobielsku.

Po 20 czerwca 1940 r. obozy internowanych na Litwie otoczyło wojsko sowieckie i NKWD, a 6 lipca ogłoszono rozkaz nr 00806 Ludowego Komisarza Spraw Wewnętrznych ZSRS Ł. Berii *O przeniesieniu internowanych na Litwie wojskowych i policjantów byłego państwa polskiego do obozów jenieckich NKWD ZSRS.*

Po protokolarnym przekazaniu przez płk. Jakštasa pełnomocnikowi strony sowieckiej kombrigowi Kriwence (10-12 lipca 1940 r.) 4373 internowanych Polaków, trzy transporty oficerów i policjantów skierowano pod nadzorem Wojsk Konwojowych NKWD do obozu NKWD w Kozielsku (tzw. obóz Kozielsk II), a 2021 szeregowych i podoficerów – do obozu NKWD w Juchnowie (inaczej obóz w Pawliszczew Borze).

B-58
13

INTERNUOTOJO ŽINIŲ LAPAS №011518

1. Pavardė Berija
2. Vietis Maska
3. Tėvo vardas Krupas
4. Įėjimo data 1940.08.15
5. Pasirūpinimas paštas
6. Darbo vieta paštas
7. Išsilavinimas 1935-38
8. Išsilavinimo vieta Maska
9. Dėstyta kompartelė
10. Kariuomenės dalis ir dalinys, kur padavėsi turtu 11 pp
11. Nuo kada gyvena šioje teritorijoje 1939 m. gegužės mėn. 5 d.
12. Nuo kada gyvena šioje teritorijoje 1939 m. gegužės mėn. 5 d.
13. Kuriame gyvena Maska
14. Ar turi internuotą Lietuvos gimtinę ar palikimą, jei taip, tai kas? Nuroditi ir adresą ne

Aukštasis sovietas Lietuvos Respublikai
1939 m. gegužės mėn. 5 d.
M. Berija

**Ankieta internovanego w
Kalwarii, przekazanego z Litwy do
ZSRS. Z zasobu IPN**

Prikaz NKVD SSSR Nr 001011

W odniesieniu do Łotwy Ławrientij Beria wydał rozkaz nr 001011 o przejęciu polskich internowanych dopiero 15 sierpnia 1940 r. Przejmowanie internowanych Polaków było tutaj utrudnione ze względu na ich rozproszenie po całym kraju – pracowali w rolnictwie i leśnictwie. Zatrzymywanie internowanych przez NKWD odbywało się pod pozorem wydawania nowych zaświadczeń i odsyłania chętnych do domów. Oficjalnie odbywało się to na podstawie rozkazów armii łotewskiej. Dla przykładu: 16 sierpnia rozkazano zwolnić z obozu w Ulbroce i przekazać do MSW 12 starszych rangą oficerów, którzy faktycznie trafili do centralnego więzienia w Rydze do dyspozycji przedstawiciela NKWD. Wyrokiem Sądu Specjalnego skazano ich za „szpiegostwo”. Ostatnich wyłapanych na Łotwie internowanych odesłano do obozów NKWD w październiku 1940 r. Z Łotwy ogółem przekazano NKWD 841 internowanych.

Wiosną 1941 r., na podstawie rozkazu Berii z 8 kwietnia 1941 r., większość internowanych z obozów kozielskiego (1428 osób) i juchnowskiego (2495 osób) została wywieziona do obozu pracy Ponoj w obwodzie murmańskim, za kręgiem polarnym. Tych, którzy przeżyli ciężką, katorżniczą pracę, uratował dekret o „amnestii” dla obywateli polskich wydany 12 sierpnia 1941 r. przez Prezydium Rady Najwyższej ZSRS w

konsekwencji zawarcia 30 lipca 1941 r. układu Sikorski-Majski.

Wiele ciekawych historii, wiele zdjęć i dokumentów znajdziesz na profilu Archiwum IPN

COFNIJ SIĘ